

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Gnoti Seautón, Sive Arnoldi Geulincs Ethica

Geulincx, Arnold

Lugd. Batav., MDCLXXV

§. 6. Intemperantia & Stupor.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48728](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48728)

18 *Intemperantia & Stupor*, §. 6.

negative se habere erga voluptatem, & ejus causâ nec facere quicquam nec omittere.

§. 6. *Intemperantia & Stupor.*

Virtutes præsertim particulares constituunt mediæ inter duo extrema vitia, quorum alterum per excessum, alterum per defectum abit à medio Virtutis, ut ostendimus Tract. 1. Temperantia in excessu Stupor, in defectu Intemperantia opponitur, licet invertat hæc fere vulgus Ethicorum, sed errant, ut videre potes loco citato.

Intemperantia est prosecutio voluptatis; Stupor est fuga voluptatis: Temperantiæ vero est, neque proficere, neque fugere voluptatem, sed solo Officio & Ratione moveri: est igitur Stupor nimia Temperantia (hæc Temperantia enim negativè voluptatem contemnit, ille Stupor etiam positive) Intemperans parum Temperans est (hic enim voluptatem affectat, quam Temperans contemnit.)

Intemperantiæ imprimis duæ sunt species, Cupiditas & Intemperantia strictè dicta: Cupiditas proficere voluptatem absentem; *Intemperantia fruitur præsentem*, eique

eique se totam addicit. (Hac Intemperantiam divites, & qui vulgo felices videntur (id est, rebus secundis affluunt) plerumque laborant, illam Intemperantiam pauperes & qui cum rebus adversis conflantur, plerumque laborant: unde, apparet etiam inter res adversas Intemperantiam esse posse, & quidem maximam tunc esse solere, nempe immensum desiderium & Cupiditatem rerum secundarum: adeoque & Intemperantiam quodammodo tunc vigere posse. Boni enim inter res adversas hoc ipso vel maxime Temperantes sunt, quod res secundas non desiderant (non etiam fugiant: Apage perversissimam illam aliquorum Temperantiam) sed tantum Obligationem suam amplectantur, eamque contenti sint. Sed jam difficultas tibi suboriatur, quomodo ergo Temperantia definita, sit *Virtus inter secunda*; cum jam concedamus, Temperantiam etiam inter adversa esse posse, itemque quod modo in Proximo Tract. 1. expressse dicebamus: *nam inter adversa, nullus est locus Temperantiae: inter secunda Fortitudini nullus.* Non est tam facilis responsio, quam primam fronte aliqui videretur: nam Virtus etiam tunc

b 6

inter,

20 *Intemperantia & Stupor*, §. 6.

inter secunda versatur, cum mente cogitationeque circa illa forte versatur (etiam si forte res secundæ illam de facto non deliniant, seu eas ipsa non possideat, tunc vero Virtus induit Rationem Intemperantiæ, nihil rerum secundarum, quæ forte animo occurrunt, Cupiendo. Ad hæc magis etiam Intemperantiæ nomine venit, eaque, quæ inter res secundas fruendo versatur turpitudine, quam quæ inter adversa secunda desiderat & affectat: atque adeo etiam Temperantiæ magis sonat, Virtutem inter secunda versantem, & his minime fruentem, quam Virtutem inter adversa constitutam & secundas res contemnentem.)
Item pro diversitate rerum secundarum, diversa sunt Intemperantiæ nomina; nam quæ circa robur Valetudinem & his similia, quæ nobis ut vegetantibus competunt, versatur, stoliditas vocatur (sic Agrippam robore corporis stolide ferocientem Tacitus dicit) quæ circa pastum & Venerem versatur Intemperantia brutalis & bestialis dicitur (quam fere Intemperantiam solam agnoscunt Scholæ;) nam cæteras honestas ferè voluptates esse cœpiss; propter illam aliquid facere, cuiuscunque

cunque illud sit generis, semper turpe est) quæ circa Musicam, Amœnitatem, Fragrantiam versatur, Intemperantia animalis dici potest; subinde etiam humana dicitur (& in ea ferè nihil turpe vulgus videt, neque unquam ipsum istius Intemperantiæ pudet, ut bene notat Epicurus, qui & inde patrocinium petit suæ sectæ) quæ vero circa potentiam & dignitatem Intemperantia est, Humana merito vocatur, & posterior quidem harum ambitio etiam dicitur, prior Avaritia vocari potest, nomine illo generalius sumpto: quæ circa scientias & cognitionem rerum Intemperantia versatur, curiositas dicitur. Quæ circa Virtutem & ejus exercitia, Vanitas.

Stupor fere in quatuor classes distribuitur: nam quidam summus seu Hypercynicus (qualis est eorum, qui, tantum abest ut voluptatem sectentur, ut cruciatus etiam atque dolores sibi gratis accersant, de quibus aliquid circa Humilitatem Tract. 1. annotavi) proximo & inferiori gradu succedit Stupor Cynicus (nam Cynici & delectationem & res delectabiles pariter oderant: Rhetoricam, Poësin, Musicam, Picturam, & omnia talia, quæ ad voluptatem facerent amandabant) hic ergo Stupor Stoicus (hi enim res delectabiles

22 *Intemperantia & Stupor, §. 6.*

les non oderant, quin imo eas amplectan-
das aliquando, cum Officii Ratio ita po-
stularet, fatebantur; sed voluptatem ip-
sam atque delectationem amoliebantur.)
hic ergo Stupor res delectabiles admittit,
delectationem excludit: Quarto loco
consistit Stupor Peripateticus (hi enim ne-
que res delectabiles neque delectationem
ipsam oderant, affectabant potius; sed
partem illam voluptatis, quæ excederet
& nimis magna videretur, *refecandam pu-
tabant.*) (Peripatetici igitur manci, &,
defectivi Stoici: Stoici voluptatem &,
generatim Passiones omnes eliminandas
esse contendebant, seu mactandas; Pe-
ripatetici tum illam, tum has circumci-
dendas & mutilandas esse volebant:)
quod vocabant: *Moderari Passiones*, id,
est, partem aliquam illis detrahere.) Hic
ergo Stupor omnium minimus, res dele-
ctabiles & delectationem admittit; hanc
tantum moderatur & circumcidit. Con-
tra vir Temperans, nec dolorem sectatur,
nec res delectabiles abarctet, nec delecta-
tionem in totum aut pro parte tollit; sed
his omnibus relictis ut sunt, & nullo nu-
mero habitis, agit id unum quod jubet
Ratio.

S. 7. For.